

HOĆU DA ZNAŠ
DA JE NASILJE NAD ŽENAMA ZLOČIN!

**Stop nasilju
nad ženama!**

Stop nasilju nad ženama!

Nasilje nad ženama jedan je od najčešćih vidova kršenja ljudskih prava i jasna je potvrda neravnopravnosti žena i muškaraca. Na predlog Izvršnog veća AP Vojvodine, Skupština AP Vojvodine je septembra 2008. godine donela Odluku o Strategiji za zaštitu od nasilja u porodici i drugih oblika rodno zasnovanog nasilja u AP Vojvodini za period od 2008. do 2012. godine. Ovim dokumentom se definiše koordinisani rad odgovarajućih institucija i organizacija u sprečavanju i rešavanju slučajeva nasilja u porodici i nasilja nad ženama i prepoznaju najuspešniji mehanizmi za delotvorno delovanje protiv ovog vida kršenja ljudskih prava u okviru nadležnosti AP Vojvodine. Kao doprinos sprovođenju Strategije Pokrajinski sekretarijat za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova je u januaru 2009. godine pokrenuo trogodišnji projekat „Ka sveobuhvatnom sistemu za suzbijanje nasilja nad ženama u Vojvodini“. Projekat podržava Fond Ujedinjenih nacija protiv nasilja nad ženama, a sprovodi se u partnerstvu sa Autonomnim ženskim centrom, Centrom za socijalni rad Sombor, Ekumenском humanitarnom organizacijom i Viktimološkim društvom Srbije. Opšta vizija projekta je puno poštovanje ljudskih prava žena kroz uspostavljanje delotvornog i efikasnog sistema prevencije od nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja i podrške žrtvama nasilja. Očekivane pozitivne promene kojima će projekat doprineti jesu veći pristup interdisciplinarnim i efikasnim uslugama i merama za prevenciju nasilja i podršku žrtvama nasilja; delotvorna i blagovremena pravna zaštita; povećana svest građanki i građana o nasilju u porodici i rodno zasnovanom nasilju i neprihvatljivosti nasilničkog ponašanja; kao i pristup redovno ažuriranim i sveobuhvatnim podacima o nasilju u porodici i rodno zasnovanom nasilju.

Ova brošura štampana je u okviru projekta Pokrajinskog sekretarijata za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova „Ka sveobuhvatnom sistemu za suzbijanje nasilja nad ženama u Vojvodini“. Projekat podržava Fond Ujedinjenih nacija protiv nasilja nad ženama, a sprovodi se u partnerstvu sa Autonomnim ženskim centrom, Centrom za socijalni rad Sombor, Ekumenском humanitarnom organizacijom i Viktimološkim društvom Srbije.

Stop nasilju nad ženama!

Tekst je preuzet iz publikacije Autonomnog ženskog centra „Putokaz za moja prava u zaštiti od nasilja u porodici“ autorke Mirjane Wagner (Autonomni ženski centar, Beograd, 2005.)

HOĆU DA ZNAŠ

I Šta se podrazumeva pod nasiljem nad ženom

Nasilje ili zlostavljanje podrazumeva svako ponašanje ili radnju učinjenu protiv ženine volje, a koje je ugrožava: psihički, fizički, seksualno, ekonomski, ili ugrožava njeno spokojstvo.

VRSTE NASILJA

Psihičko nasilje

Psihičko nasilje je najrasprostranjeniji vid nasilja i podrazumeva situacije kada vas partner: vređa, ismeva, kritikuje, optužuje, preti vam, naziva vas pogrdnim imenima, ponižava, omalovažava vas ili vašu rodbinu i prijateljice (npr. „ti si glupa“, „vidi kakva ti je majka“, „tvoje prijateljice loše utiču na tebe“, i sl.), ljubomoran je, prisluškuje vaše razgovore, pretresa vašu tašnu, ograničava ili onemogućava komunikaciju sa rodbinom i prijateljicama, kada vas svojim ponašanjem nagoni da mislite da ste „luda“ i druge slične situacije.

Ekonomsko nasilje

Ekonomsko nasilje podrazumeva situacije kada vaš partner: ne daje novac za potrebe porodice, ne dozvoljava vam da imate uvid i pristup porodičnoj zaradi, uzima vašu zaradu i ograničava potrošnju, traži od vas da opravdate svaku paru, primorava vas da napustite posao ili vam ne dozvoljava da se zaposlite, manipulativnim radnjama onemogućava vam da napredujete u poslu ili da se školujete (uvek pred ispit ili vašu obavezu na poslu pravi ekscese, uplaćuje vam skupa putovanja, organizuje dolazak gostiju), sva imovina koju stičete se vodi na njegovo ime i druge slične situacije.

Fizičko nasilje

Fizičko nasilje podrazumeva: šamaranje, udaranje, guranje, šutiranje, štipanje, gnječenje, čupanje za kosu, lomljenje delova tela, posekotine, gašenje cigareta po telu, davljenje, grebanje, ujedanje, saplitanje, gađanje nekim predmetom i drugo.

Seksualno nasilje

Seksualno nasilje podrazumeva svako ostvarivanje ili pokušaj ostvarivanja seksualnog odnosa ili seksualnih aktivnosti protiv vaše volje, odnosno prisiljavanje na učestvovanje u seksualnim aktivnostima koje vam ne prijaju ili su ponižavajuće za vas. Ono uključuje silovanje

i pokušaj silovanja, dodirivanje intimnih delova tela, seksualne primedbe, ponude, zahteve, ucene, šale, izraze lica i pokrete tela koji u vama izazivaju osećaj stida ili poniženja, prisiljava-nje na gledanje pornografskih filmova ili časopisa, prisiljavanje na pornografsko fotografisa-nje i drugo.

Ugrožavanje spokojsva

Pod ugrožavanjem spokojsva podrazumeva se vika, galama, isterivanje iz stana, sakrivanje ili izbacivanje vaših stvari, dokumenata i sl, razbacivanje, cepanje i uništavanje vaših predmeta, nanošenje štete na kućnim aparatima i dr.

Druge vrste nasilja

Postoje i druge vrste nasilja koje se zbivaju na raznim mestima i u raznim životnim situaci-jama (npr. kada nasilnik o vama iznosi nešto neistinito što šteti vašem ugledu, kada priča drugima bilo šta iz vašeg ličnog ili porodičnog života i drugo).

KO MOŽE BITI NASILNIK?

Nasilnik može biti svako: član porodice, poznata ili nepoznata osoba, bivši ili sadašnji partner, kolega sa posla, radnik u firmi, službenik neke institucije. Nasilnici pripadaju svim društvenim strukturama: različitih su profesija, nivoa obrazovanja, materijalne situacije, nacionalnosti. Nasilnik uglavnom vrši nasilje promišljeno (kada nema nikog kod kuće, tako da nema dokaza: čupa vas za kosu, gurne vas niz stepenice) i manipulativno (ide u kupovinu, donosi cveće, vodi vas na večere, putovanja, opravdava i umanjuje nasilje, moli za oprostaj i prikazuje sebe kao „dobrog i pažljivog“).

Da li će nasilje vremenom prestati?

Nasilnik vrši nasilje u kući ili na drugom mestu, najčešće bez svedoka. Nasilje uglavnom počinje odmah po zaključenju braka, često kada je žena u trudnoći. Na početku nasilje nije svakodnevno, ali vremenom postaje. Žena postaje sve slabija psihički i fizički, a nasilnik postaje sve jači, suroviji i manipulativniji.

KAKO ZAKON REGULIŠE NASILJE NAD ŽENAMA

Određeni zakoni (Krivični, Porodični, Zakon o javnom redu i miru i dr.) štite žrtve nasilja i kažnjavaju nasilnike, ukoliko se pokrene postupak i dokaže krivica nasilnika.

Krivični zakonik propisuje krivična dela i kazne koje su zaprećene, i po tom zakonu nasilje u porodici se smatra krivičnim delom – čl. 194, a nasilnicima se izriču kazne po okončanju sudskog postupka.

Krivični zakonik u čl. 112 tačka 28 propisuje krug lica koji se smatraju članovima porodice i koji uživaju zaštitu po osnovu ovog člana:

- ▶ supružnici, njihova deca, preci supružnika u pravoj liniji krvnog srodstva, vanbračni partneri i njihova deca, usvojilac i usvojenik, hranilac i hranjenik;
- ▶ braća i sestre, njihovi supružnici i deca, bivši supružnici i njihova deca i roditelji bivših supružnika, ako žive u zajedničkom domaćinstvu;
- ▶ lica koja imaju zajedničko dete ili je dete na putu da bude rođeno, iako nikada nisu živela u istom porodičnom domaćinstvu.

Lica koja ne potpadaju pod zakonsku kategoriju članova porodice, uživaju zaštitu po osnovu drugih odredaba Krivičnog zakonika (teška i laka telesna povreda, nasilničko ponašanje, ugrožavanje sigurnosti i sl.).

Neka dela su opasnija i posledice su teže od drugih. Od toga zavisi i postupak pred sudom (ako nasilnik viče i svađa se, to se, obično od strane policije, najčešće tretira kao remećenje mira komšija i on čini prekršaj, ali ako vam član porodice preti ili svojim ponašanjem vam ugrožava spokojsvo – to se tretira kao nasilje u porodici ili ako vam nanese modrice, opekotine, ogrebotine to se tretira kao laka telesna povreda ili ako nasilnik polomi prst ili ruku žene onda je to krivično delo teška telesna povreda).

Porodični zakon uređuje brak i odnose u braku i vanbračnoj zajednici, usvojenje, hrani-teljstvo, starateljstvo, izdržavanje, imovinske odnose u porodici, zaštitu od nasilja u porodici i primenjuje se kada, na primer želite da se razvedete, da dobijete izdržavanje, da se utvrdi vaš doprinos u sticanju imovine u bračnoj ili vanbračnoj zajednici, ili da se protiv nasilnika izreknu mere zaštite od nasilja. Postupak se sprovodi u sudu.

Postupak u vezi sa donošenjem mera protiv nasilja u porodici se odvija po hitnom po-stupku. Mere zaštite od nasilja u porodici koje se mogu izreći su: iseljenje nasilnika iz poro-dičnog stana ili kuće, useljenje žrtve u porodični stan ili kuću, zabrana približavanja, zabrana pristupa u prostor oko mesta stanovanja ili rada. Mere se izriču najviše na godinu dana uz mogućnost produžavanja, a moguće je da sud istovremeno izrekne više mera.

Porodični zakon propisuje krug lica se smatraju članovima porodice i kojima će zaštita biti pružena po ovom zakonu:

1. supružnici ili bivši supružnici;
2. deca, roditelji i ostali krvni srodnici, te lica u tazbinskom ili adoptivnom srodstvu, odnosno lica koja vezuje hraniteljstvo;
3. lica koja žive ili su živela u istom porodičnom domaćinstvu;
4. vanbračni partneri ili bivši vanbračni partneri;
5. lica koja su međusobno bila ili su još uvek u emotivnoj ili seksualnoj vezi, odnosno koja imaju zajedničko dete ili je dete na putu da bude rođeno, iako nikada nisu živela u istom porodičnom domaćinstvu.

Postupci radi donošenja mera zaštite od nasilja u porodici, utvrđivanja vašeg doprinosa na imovini stečenoj u braku i izdržavanja..., mogu se pokrenuti i za vreme trajanja braka tj. nisu vezani za podnošenje tužbe za razvod braka.

Izvršni postupak reguliše način izvršenja sudskih odluka ili poravnjanja (npr. izvršenje do-suđenog izdržavanja, vraćanja deteta, i sl.).

AKO SAM ZLOSTAVLJANA ŠTA MOGU URADITI?

Važno je da znate da vas čeka donošenje bitnih odluka: gde otići, koje postupke preduzeti, morate drugačije organizovati i prilagoditi život novonastaloj situaciji, obezbediti dodatna sredstva finansiranja i sl.

Ukoliko poželite da opravdate nasilnikovo ponašanje i oprostite nasilniku nasilje koje vam nanosi, imajte na umu da je praksa pokazala da, bez obzira koliko se žena trudi, ugađa, izbegava sukobe, i uprkos povremenom poboljšanju situacije u kući, nasilnik će ubrzo nastaviti sa nasiljem, a posledice će biti teže.

Imajte u vidu da:

Niko ne sme da vrši nasilje nad vama. Vi niste krivi zbog nasilja koje se vrši nad vama. Nemojte verovati nasilniku - kad vas optužuje i krivi, kad opravdava nasilje, kad govori da više nikad to neće učini ti i pri tome vam kupuje poklone, plače, izvodi u restoran... Nasilje je vremenom sve češće i surovije. Nemojte ćutati, pokušajte da pričate svima o nasilju koje trpите. Nasilje nije vaša sramota, već sramota nasilnika.

TAKTIKE PREŽIVLJAVANJA

ZAŠTITA

Važno je da sebe zaštitite. Ako ste fizički napadnuti, ili vam je život ugrožen pretnjama, pobjegnite u prostoriju koja se zaključava, ili kod komšinice. Pokušajte da glasno zovete u pomoć, a paralelno sa tim, lupom skrećite pažnju komšija koji mogu da intervenišu i pozovu policiju. Ukoliko ste zaključani, pokušajte da preko prozora skrenete pažnju prolaznika na vašu situaciju (zovite u pomoć ili pisanjem po staklu prozora pokušajte da skrenete pažnju prolaznika).

S obzirom da se nasilje ne dešava prvi put, recite komšinici da, kada čuje lupanje, buku i sl. odmah pozove policiju.

POZIV POLICIJI

Pozovite policiju na vašoj opštini ili opšti broj 092. Recite im šta vam se desilo i dajte tačnu adresu, broj stana, ulaz, sprat, a ako se radi o dvorišnom stanu i sl. napomenite im to. Ako nasilnik ima oružje ili oruđe (sekira, pištolj, nož, motka, bejzbol palica), ili je ranije osuđivan, obavezno to naglasite.

Pokušajte da opišete način zlostavljanja do detalja. Ako je nasilnik pobjegao, recite to policiji.

Policija vas može zaštititi od trenutne opasnosti.

Oni ne moraju da privedu nasilnika, već mogu samo da ga opomenu.

Kada policija dođe, ne dozvolite da samo nasilnik govori. Pokažite im povrede, ukoliko ih ima. Insistirajte da policija pokrene postupke protiv nasilnika – prekršajni i krivični postupak.

Uzmite ime i broj telefona policajaca koji su dolazili kako biste se informisali o preduzetim radnjama ili ih predložili za svedoke.

Ukoliko policajci žele da privedu nasilnika, nemojte ih sprečavati (zbog sažaljenja jer nasilnik plače, moli vas i decu da mu pomognete i sl.).

Zapamtite:

Nasilnika nemojte opravdavati i štititi (umoran je, nema posla, nervozan je) - niko ne sme nikog da zlostavlja - za zlostavljanje nema opravdanja!

DA LI DA ODEM KOD LEKARA?

Ako imate fizičke povrede, modrice, ogrebotine, čvoruge koje su posledica nasilja, ili ako je nasilje izazvalo jako uzbuđenje kod vas i uticalo na vaše psihičko stanje ili je ugrozilo vaše životno spokojstvo, bilo bi dobro da, što pre, a po mogućstvu odmah, odete kod lekara (kod dežurnog lekara, u urgentni centar, bolnicu).

Važno je vaše povrede sanirati. Ali, važno je i dobiti potvrdu o povredama, vašem psihičkom stanju i ugroženom životnom spokojstvu, koja će vam poslužiti kao važan dokaz prilikom zaštite vaših prava pred sudom.

Nužno je da lekaru pokažete sve povrede, ogrebotine, modrice, čvoruge, čak i one najmanje, kažete ko vam je povrede naneo, kada, kako, gde i sa čim vam je naneo. Insistirajte da sve to uvede u potvrdu – uverenje o povredama, kao i da navede psihičko stanje u kom se nalazite. Napomenite lekaru da vam je to potrebno kao dokaz prilikom zaštite vaših prava, kao i da sve povrede evidentira i u vaš zdravstveni karton. Važno je da vam lekar konstatuje povrede, sa naznakom vašeg imena, imena lekara, pečata ustanove, datuma javljanja, datuma povređivanja i sa detaljnim opisom povreda (to ne mora biti na lekarskom uverenju koje se naplaćuje).

Ukoliko ste žrtva silovanja (od strane partnera, supruga ili drugog poznatog ili nepoznatog lica), verovatno je kupanje/pranje prva stvar koju ćete poželeti da uradite. Međutim, bilo bi jako dobro ukoliko biste uspeali da najpre odete do lekara, jer će vam lekarsko uverenje biti važan dokaz u postupcima koje možete pokrenuti radi zaštite svojih prava, a kupanjem/pranjem ćete uništiti dokaze koji su važni u sudskom postupku.

Zapamtite:

Lekarsko uverenje vam je važan dokaz o nasilju i o povredama koje ste zadobili.

AKO NAPUŠTAM STAN I NASILNIKA

ŠTA DA URADIM?

Najvažnije je da ste vi sigurni i na sigurnom mestu. Pripremite se za napuštanje stana. Napravite plan: gde otići, koliko dugo možete tu ostati, kako obezbediti finansijska sredstva za preživljavanje, gde će deca biti, koja dokumenta i stvari poneti, ko vam može u tome pomoći, kada i u kom trenutku napustiti stan (najbolje je kada nasilnik nije kod kuće).

Ako želite da zadržite decu, najbolje je da ih povedete sa sobom u trenutku napuštanja stana, ukoliko ste u mogućnosti da to učinite. Ovo je bitno s obzirom što je, prilikom procene i određivanja kom od roditelja će se maloletno dete poveriti, Sudu važno i faktično stanje. Ukoliko postoji nekakva opasnost, prilikom napuštanja stana, pozovite policiju.

Kada odete, NE GOVORITE GDE SE NALAZITE, a državnim organima i institucijama kojima se obraćate, recite da vašu novu adresu ne saopštavaju nasilniku, ili im dajte adresu rođaka ili prijatelja, kao uslužnu adresu.

Kada napustite stan, a plašite se da će vas nasilnik proganjati, obavestite:

- ▶ Policiju na opštini gde se doseljavate i recite im o vašim strahovima,
- ▶ Centar za socijalni rad radi evidentiranja: problema, maloletnika i situacije,
- ▶ Školu – psihologa, razrednog starešinu ili učitelja, i upoznajte sa nasiljem koje ste vi i deca doživeli i recite im da vašu novu adresu ne saopštavaju nasilniku,
- ▶ Lekara.

ŠTA DA PONESEM SA SOBOM?

Ako nemate puno vremena, a niste unapred napravili spisak, stvari koje vam mogu biti od koristi su:

- ▶ Ključevi od stana, automobila, vikend kuće, sefa
- ▶ Lična dokumenta i stvari vaše dece: lična karta, zdravstvene knjižice, đачke knjižice, izvodi iz matičnih knjiga rođenih, i sl.
- ▶ Dokumentacija o sticanju imovine, ugovori, bankarske knjižice, potvrda o sefu, računi
- ▶ Zdravstvene i higijenske stvari (lekovi vaši i vaše dece i sl.)
- ▶ Stvari koje su vam bitne, potrebne i do kojih vam je posebno stalo
- ▶ Stvari koje su deci bitne, potrebne i koje su im drage (pustite ih da uzmu sami)
- ▶ Najnužniju garderobu za vas i decu.

Ukoliko uzimate stvari koje ste uneli u brak, nasledili, dobili od roditelja ili rođaka, nemojte ih prodavati, ili dati nekom „na čuvanje”. Prilikom odnošenja napravite spisak tih stvari, koji ćete potpisati vi i prisutna lica i koji ćete čuvati kod sebe. Ostavite poruku u stanu da ste te stvari poneli sa sobom, ali nemojte reći gde se stvari nalaze.

DA LI MOGU NAPUSTITI MESTO U KOME ŽIVIM

Vi ste slobodni da napustite mesto u kom živite. Ta činjenica neće uticati na vaša prava u vezi sa razvodom braka, poveravanjem dece, vršenjem roditeljskog prava, izdržavanjem, podelom bračne tekovine i sl.

Kad sud donese odluku o poveravanju dece i održavanju ličnih odnosa (viđanju) drugog roditelja sa svojim detetom, tad tu odluku morate ispoštovati. Do tad se neće smatrati „oduzimanjem maloletnog lica” ako vi sa detetom napustite mesto u kom živite.

Međutim, morate imati u vidu da u tom slučaju ne možete kontrolisati da brava na stanu nije promenjena, da se sve stvari, koje su stečene u braku, nalaze u stanu, da stan nije izdat. U slučaju da je brava zamenjena, da je stan izdat, da nestaju stvari iz kuće, morate odmah pokrenuti postupak kod suda i na taj način zaštititi svoja prava – tužbu za smetanje poseda, tužbu radi poništenja ugovora o zakupu, tužbu za utvrđenje i podelu bračne tekovine.

Činjenica je da vaš suprug to ne bi smeo da uradi ako je imovina stečena u braku i zajedničkim radom, pa prema tome pripada i vama, ali se u praksi to dešava.

VOĐENJE DNEVNIKA

Korisno bi bilo da pišete dnevnik i zabeležite kada, gde, šta vam se dešavalo i dešava, ko je počinio nasilje i koje su posledice, počevši od nasilja koje ste pretrpeli pa nadalje. Zabeležite imena i adrese svedoka koji mogu da potvrde vaše navode. Napišite i spisak sve imovine i svih stvari koje ste stekli u braku i detaljno ih opišite.

Svi ti podaci će vam biti potrebni prilikom ostvarivanja pravne zaštite.

Zapamtite:

Vi sami vršite roditeljsko pravo nad detetom dok sud ne donese odluku (čl. 77. st.2. Porodični zakon)

II Državni organi i institucije

Kao žrtva nasilja vi imate pravo na različite vidove zaštite od strane različitih državnih organa i institucija (policija, tužilaštvo, sud, Prekršajni sud, centar za socijalni rad, pravna pomoć u opštini, narodna kancelarija i sl.)

Bilo kom od organa da se obraćate bilo bi dobro da se obratite pismenim putem i da jedan primerak tog pisanog obraćanja zadržite za sebe. Možete da se obratite:

- ▶ Policiji: pismeno – prijavom ili neposredno (usmeno) davanjem izjave službenom licu,
- ▶ Tužilaštvu: pismeno krivičnom prijavom, ili usmeno – na zapisnik,
- ▶ Sudu – krivičnom prijavom, privatnom tužbom ili tužbom,
- ▶ Prekršajnom sudu – zahtevom za pokretanje prekršajnog postupka.

Usmeno se možete obratiti Narodnoj kancelariji i pravnoj pomoći u opštini gde živite.

POLICIJA

Ako ste žrtva nasilja, trebalo bi da odmah pozovete policiju opštine gde živite. Recite im: šta se desilo, koja vam opasnost preti, ime izvršioca, adresu gde se nasilje dešavalo, čime je izvršeno, posledice – ukoliko ih ima. Policija će vam postavljati pitanja, a vi se trudite da precizno, konkretno odgovorite i nemojte ništa prećutati o informacijama o nasilju i nasilniku. Ako policija dođe u stan, pokažite im modrice ukoliko ih imate i insistirajte da to unesu u svoj zapisnik, s obzirom da će zapisnik biti dokaz u sudskom postupku.

Ako vam nije jasno šta vas policajci pitaju ili predlažu, tražite da vam objasne.

Nemojte prihvatiti provokaciju nasilnika, te se nemojte raspravljati i svađati sa njim ili mahinalno, iz straha, potvrđivati sve što on kaže.

Ukoliko se plašite nasilnika ili vam je to sigurnije, tražite da razgovarate sa policajcem nasamo.

Obavezno navedite da li nasilnik ima oružje i da li je ranije osuđivan. Ukoliko ima oružje, zahtevajte od policije da mu se oružje oduzme.

Ako vas je nasilnik izbacio iz stana tražite od policije da omoguće da uđete u stan ili da uzmete svoje lične stvari.

Ukoliko ste povređeni zamolite policajce da vas odvezu u dežurnu zdravstvenu ustanovu gde će vam sanirati povrede. Policiji možete dostaviti lekarsko uverenje o evidentiranim povredama (u fotokopiji) i raspitati se da li su i kada podneli krivičnu prijavu. Ukoliko oni to ne učine, možete i vi podneti krivičnu prijavu.

Policija može privesti i zadržati nasilnika, ali će ga oni ubrzo pustiti, s obzirom da policija nema pravo da određuje pritvor nasilniku. U roku od 48 sati od privođenja policija mora da pusti lice ili da ga sprovede istražnom sudiji. Istražni sudija je taj koji može da odredi pritvor nasilniku u trajanju od mesec dana, na predlog javnog tužioca.

Zapamtite:

Lekarsko uverenje – u originalu uvek čuvajte kod sebe, a nadležnim organima predajte fotokopiju.

JAVNO TUŽILAŠTVO

Javno tužilaštvo preduzima gonjenje izvršilaca društveno opasnih dela. Krivični zakonik propisuje koja su to društveno opasna dela (npr. nasilje u porodici, nedavanje izdržavanja, oduzimanje maloletnog lica, silovanje...)

Ukoliko ste žrtva nasilja u porodici – podnećete krivičnu prijavu policiji ili javnom tužiocu – opštine gde se delo dogodilo, u okviru koje ćete predložiti da javni tužilac predloži da sud:

- ▶ odredi pritvor nasilniku (čl. 141 do 147 Zakona o krivičnom postupku)
- ▶ da u toku trajanja krivičnog postupka kada nasilniku nije određen pritvor, a radi zaštite vas kao svedoka/oštećene u krivičnom postupku, odredi meru kojom će okrivljenom biti zabranjeno posećivanje određenih mesta (gde vi radite, stanujete, i sl.) ili sastajanje sa određenim licima ili prilaženje određenim licima (vama kao oštećenom ili deci kao oštećenima ili svedocima), sve u cilju nesmetanog vođenja krivičnog postupka (čl. 133 i 136 tač. 2 i 11 Zakona o krivičnom postupku)
- ▶ donese meru bezbednosti zabrane približavanja i komunikacije sa oštećenom (vama ili vašoj deci) iz čl. 89a Krivičnog zakonika, ukoliko nasilniku bude izrečena novčana kazna, rad u javnom interesu, uslovna osuda ili sudska opomena (čl. 80 st 6 Krivičnog zakonika).

Tužilac će dokazivati da je vaš partner izvršio krivično delo, ali on ne zastupa vas niti je vaš punomoćnik. Tužilac zastupa interese države i preduzima mere radi sprečavanja vršenja društveno opasnih dela. Vi ćete se obraćati uvek tužiocu ako imate saznanja, nove dokaze ili vas interesuju druge pojedinosti u vezi sa krivičnim delom.

U pisarnici tužilaštva, saznaćete pod kojim se brojem vodi vaš predmet i kom tužiocu je dat na obradu. Sve dok se vaš predmet ne dâ na obradu sudiji vi ćete dokaze dostavljati tužiocu.

Ukoliko tužilac smatra da nema dokaza da je počinilac izvršio krivično delo ili se delo koje ste prijavili ne goni po službenoj dužnosti, on će vas obavestiti o tome i dati vam rok u kom vi možete pokrenuti ili nastaviti krivični postupak (ukoliko postupak već teče).

ULOGA SUDA

Sud je državni organ koji se nalazi između najmanje dve strane u sporu, te u određenom postupku, ocenjujući činjenice, dokaze i sl. donosi odluku (presudu, rešenje i sl.).

Sudski postupci vode se u opštinskim, okružnim sudovima i u Vrhovnom sudu Srbije, odnosno u osnovnim, višim i apelacionim sudovima počevši od 1.1.2010.g.

Građanski postupci u vezi sa: određivanjem mera zaštite od nasilja u porodici, razvoda braka, poveravanja dece, utvrđivanja bračne tekovine, vode se u opštinskom/osnovnom sudu u mestu gde tuženi ima prebivalište. U slučaju razvoda braka nadležan je sud mesta gde su bračni drugovi imali zadnje zajedničko prebivalište ili gde tuženi ima prebivalište, a u postupku za promenu odluke o visini izdržavanja, u mestu gde izdržavano lice ima prebivalište ili gde tuženi ima prebivalište.

Krivični postupci se vode pred opštinskim/osnovnim sudovima mesta gde je delo izvršeno.

U okružnim/višim sudovima se vode krivični postupci za određena, teška krivična dela (silovanje, ubistvo, razbojništvo) kada je zaprečena kazna zatvora preko 10 god., prema mestu gde je delo izvršeno.

Ukoliko podnesete privatnu tužbu ili optužni predlog sudu koji nije nadležan, taj sud će, po službenoj dužnosti, dostaviti vašu tužbu ili optužni predlog nadležnom sudu.

Žalbu na odluku opštinskog/osnovnog suda rešava okružni/viši sud, a žalbu na odluku okružnog/višeg suda rešava Vrhovni sud Srbije/Apelacioni sud koji rešava i po reviziji.

SUDIJA ZA PREKRŠAJE = PREKRŠAJNI SUDOVI

Prekršaj – Ko čini prekršaj?

Prekršaj čini svako ko skrivi protivpravnu radnju koja je pro-pisima određena kao prekršaj.

Prekršajne radnje mogu biti raznovrsne i kao takve mogu biti sadržane u raznim propisima (zakonima, odlukama i dr. – na primer remećenje javnog reda i mira, zakon o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima, zakonima koji regulišu prava potrošača, zakonima koji regulišu promet roba i usluga, odluka o držanju životinja ... i dr.).

Javni red i mir remeti onaj ko:

- ▶ svađom ili vikom remeti javni red i mir, ili svojim ponašanjem ugrožava bezbednost građana,
- ▶ ugrožava sigurnost drugog lica pretnjom da će napasti na život ili telo tog ili njemu bliskog lica ili vređanjem ili vršenjem nasilja nad drugim, izazivanjem tuče ili učestvovanjem u njoj, ugrožava spokojstvo građana ili remeti javni red i mir.

Ako neko jednom od navedenih radnji remeti vaš mir i spokojstvo, vi možete protiv izvršioca podneti zahtev za pokretanje prekršajnog postupka ili obavestiti policiju i insistirati da oni pokrenu postupak.

Navedena ponašanja su okarakterisana kao prekršaj s obzirom da svako ima pravo na ličnu i imovinsku sigurnost, mir, spokojstvo, privatni život i slobodu kretanja, očuvanje javnog morala i ljudskog dostojanstva.

Pokretanje prekršajnog postupka

Prekršajni postupak se pokreće podnošenjem zahteva za pokretanje prekršajnog postupka.

Zahtev može podneti oštećeno lice, policija, javni tužilac, organ uprave i dr.

Zahtev možete podneti pismenim putem ili usmeno na zapisnik u sudu (čl–139 i 177 st. 3. odnosno čl. 119 Zakona o prekršajima).

Zahtev se podnosi sudiji za prekršaje na opštini gde se prekršaj dogodio.

U zahtevu morate: navesti tačan naziv i adresu lica koje podnosi zahtev – oštećeni, podatke o okrivljenom, šta se desilo, kada i kako, dostaviti ili predložiti dokaze, i na kraju napisati svoje ime, prezime, adresu i potpisati se.

Sankcije koje se mogu izreći izvršiocu prekršaja

Učiniocu prekršaja može se izreći: novčana kazna ili kazna zatvora u trajanju do 30 dana, odnosno 60 dana, rad u javnom interesu, a može se izreći: opomena ili zaštitna mera – npr. obavezno lečenje alkoholičara ili narkomana, zabrana pristupa oštećenom, objektima ili mestu izvršenja prekršaja, oduzimanje predmeta i dr.

Za teže prekršaje javnog reda i mira može se izreći kazna zatvora u trajanju od 60 dana.

ORGAN STARATELJSTVA - CENTAR ZA SOCIJALNI RAD

Centar za socijalni rad postoji u opštinama.

Centar za socijalni rad:

- ▶ postupa po zahtevu suda: da pruži pomoć u pribavljanju potrebnih dokaza, da iznese svoje mišljenje o opravdanosti tražene mere zaštite (čl. 286 Porodičnog zakona), o poveravanju dece jednom od roditelja i sl.
- ▶ u postupku razvoda braka, može imati medijatorsku ulogu
- ▶ može podneti: tužbu za zaštitu od nasilja u porodici (čl. 284 st. 2 PZ), tužbu za izdržavanje maloletnog deteta (čl. 278 st. 3. PZ), tužbu radi izmene odluke o čuvanju i vaspitanju deteta
- ▶ rešava po zahtevu za pomoć u saniranju poremećenih porodičnih odnosa i tad ima save-todavnu ulogu. Potrebno je da jedan ili oba bračna druga, koji ne žele da se razvedu, podne-su zahtev centru za pomoć u rešavanju poremećenih porodičnih odnosa.
- ▶ vodi evidenciju i dokumentaciju o žrtavama nasilja i o nasilnicima protiv kojih je određena mera zaštite (sud je dužan da Centru dostavi presudu).
- ▶ donosi plan zaštite deteta u svim segmentima
- ▶ postupa po nalogima suda
- ▶ vrši preventivni i korektivni nadzor nad vršenjem roditeljskog prava (čl. 79, čl. 80 PZ). U obavljanju korektivnog nadzora, Centar ispravlja roditelje u vršenju roditeljskog prava, upu-ćuje ih u porodično savetovalište ili ustanovu za medijaciju, te u vezi sa tim donosi odluke, ali takođe može pokrenuti i sudske postupke oduzimanja roditeljskog prava, i sl.)
- ▶ donosi odluke u vezi sa zasnivanjem starateljstva, hraniteljstva, usvojenja.

Centar prvenstveno vodi računa o interesima dece.

Kada postoji nasilje u porodici, medijacija (posredovanje u sporu), kao i porodična ili partnerska terapija, nisu odgovarajući postupci.

Ne morate da prihvatite ponudu za medijaciju.

Kada dajete izjavu organu koji predlaže medijaciju, naglasite da ne prihvatate predlog zbog postojanja nasilja.

Zapamtite:

Postupke vodi i odluke donosi sud u vezi sa izdržavanjem dece, poveravanjem dece, vršenjem roditeljskog prava, uređenjem načina održavanja ličnih odnosa (viđanja) deteta sa roditeljem, oduzimanjem roditeljskog prava, zaštitnih mera u vezi sa nasiljem u porodici i dr.

Uloga Centra za socijalni rad u donošenju mere zaštite od nasilja

Ukoliko ste vi pokrenuli postupak u sudu, radi donošenja mera zaštite od nasilja u porodici, sud će od centra tražiti: da pribavi potrebne podatke u vezi sa nasiljem koje se dešava, i da dâ svoje mišljenje u vezi sa traženom zaštitnom merom (član 286 Porodičnog zakona). To podrazumeva da će Centar pozvati vas i lice koje je izvršilo nasilje, obavice razgovor, te preduzeti potrebne dijagnostičke, terenske i druge radnje. Recite sve kako se desilo (odgovorite na pitanja: ko je uradio, kada, gde, kako, čim, s kim, ko je video, navedite posledice i sl.). Ako se nasilje dešavalo i ranije obavezno im to recite. Ukoliko imate lekarska uverenja o evidenciji povreda, dajte im fotokopije. Ako je nasilnik kažnjavan (odlukama suda ili prekršajno) recite im sve što znate o tome. Bilo bi dobro da se pre razgovora, konsultujete sa svojim psihoterapeutom, ili drugim licem u koga imate poverenja.

Centar za socijalni rad ili drugi organ postupa po zahtevu suda i pruža pomoć u pribavljanju potrebnih dokaza, i iznosi svoje mišljenje o traženim pitanjima i o opravdanosti tražene mere zaštite.

Ako je centru poznato da je povređeno neko dečje pravo, centar je dužan da pokrene sudske postupke kako bi se zaštitili interesi deteta (npr. tužbu za izdržavanje, tužbu za poveravanje maloletnog deteta, vršenje roditeljskog prava, tužbu za uređenje načina održavanja ličnih odnosa deteta sa roditeljem u vezi sa donošenjem zaštitnih mera od nasilja u porodici, oduzimanjem roditeljskog prava i sl.)

